

Індексу глобальної конкурентоспроможності, який щорічно публікує Всесвітній економічний форум у Давосі. Децентралізація облегує залучення іноземних і внутрішніх інвестицій до регіонів взагалі, заохочує медичних інвесторів зокрема, сприяє розвитку охорони здоров'я, медичного і рекреаційного туризму.

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В. П. РЕШЕТИЛО, д-р. екон. наук, проф.

зав. кафедри економічної теорії та міжнародної економіки

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова, м. Харків

Активізація інвестиційного процесу є одним із надійніших механізмів соціально-економічних перетворень у будь якій країні. У сучасних умовах розвитку регіонів України інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов їх виходу з економічної кризи, структурних зрушень у економіці, інноваційного розвитку, підвищення якісних показників господарської діяльності. Серед сукупності причин, що сприяли економічній кризі та утримують перехід України на траєкторію економічного зростання, чи не найголовнішою є низька інвестиційна активність, яка в останні роки має негативну динаміку. На жаль, існуюча тенденція характеризується щорічним падінням обсягів капітальних вкладень, постійним зменшенням бюджетного фінансування розвитку народного господарства. Зношування основних фондів у деяких галузях досягло критичного рівня 80-90 % і не компенсується новими капітальними вкладеннями. В 2017 р. розробку і впровадження технологічних інновацій здійснювали лише 9,4% загального числа підприємств вітчизняної промисловості, тоді як в Німеччині – 69,7%, Бельгії – 59,6%, Естонії – 55,1%. Мала також доля підприємств, що інвестують в придбання нових технологій, – усього 6,8%. Тому одним з першочергових і найскладніших завдань для України є *галузева й технологічна перебудова економіки* на основі активізації інвестиційної діяльності.

Активізація інвестиційної діяльності потребує вирішення проблеми перерозподілу повноважень і прав у сфері інвестиційної політики між центром та регіонами. В Україні *необхідно створити регіональну інвестиційну політику*, адекватну умовам сучасної ринкової економіки, яка повинна стати політикою самих регіонів, а не лише центру.

На *загальнодержавному рівні* мають бути створені економічні умови для активізації інвестиційної діяльності завдяки використанню переважно фінансово-економічних методів регулювання та стимулювання інвестицій. До таких методів належить регулювання ставок оподаткування і

рефінансування, норм обов'язкових резервів НБУ, валютного курсу, митних платежів, позикового відсотка по кредитах для фінансування інвестицій.

Державна інвестиційна політика має будуватися з урахуванням регіональних інвестиційних програм. Адже включені до державної програми інвестиції будуть реалізовуватися, а об'єкти будуватимуться в конкретних регіонах на певних територіях, економічні інтереси яких не можна не враховувати. Способами врахування цих інтересів можуть стати спільне пайове фінансування з державних і регіональних джерел, надання пільгових централізованих інвестиційних кредитів під гарантії місцевих банків.

Для активізації інвестиційної діяльності на *регіональному рівні* може бути використаний такий економічний важіль, як створення пільгового податкового режиму для інвесторів усіх форм власності, що вкладають капітал, що може поліпшити інвестиційний клімат у регіоні, стимулювати вітчизняних і зарубіжних інвесторів. На *регіональному рівні* важливе значення має закріплення фінансової бази інвестиційної діяльності у вигляді стабільних нормативів. Доцільно перейти до середньострокових нормативів, розрахованих на 3-5 років, що забезпечувало б високу стабільність фінансів.

Сьогодні кожний регіон виробляє свої підходи до активізації інвестиційної діяльності: одні мають надію на розширення дотацій та субвенцій із центрального бюджету, інші намагаються мобілізувати власні ресурси через місцеві податки та інші канали, треті сприяють розвитку недержавного сектору і залученню його фінансових ресурсів у вигляді інвестицій в економіку. У кожному з цих випадків інвестиційна політика регіону будується з урахуванням специфічних чинників. При її проведенні намагаються використати наявні переваги для залучення інвесторів як вітчизняних, так і зарубіжних.

Для підвищення інвестиційного потенціалу регіонів необхідно здійснювати постійний моніторинг диверсифікованої системи можливих інвесторів. Така система повинна складатися з агентів різних функціональних і соціально-економічних структур - виробничих, посередницьких, біржових, приватних інституційних інвесторів та інших. Найбільші потенційні приватні інституційні інвестори - це комерційні банки, які поки що здійснюють переважно короткострокове кредитування найприбутковіших торгово-посередницьких операцій.

Основними завданнями інвестиційної стратегії регіонів з точки зору вирішення проблем реіндустріалізації економіки та підвищення темпів економічного зростання є:

- покращення відтворювальної структури капіталовкладень, підвищення питомої ваги витрат на технологічне переозброєння та реконструкцію діючих підприємств;
- удосконалення технологічної структури капітальних вкладень, збільшення в їх складі питомої ваги сучасного устаткування;

- пріоритетне забезпечення капітальними вкладами прогресивних напрямків науково-технічного прогресу, що сприяють зниженню ресурсомісткості виробництва і підвищення якості продукції;

- збільшення обсягів капітальних вкладів на будівництво житла та інших об'єктів громадського користування і медичного забезпечення.

До країни, де вітчизняний інвестор практично не вкладає кошти у розвиток виробництва, важко залучити й іноземного інвестора. Залучення іноземних інвестицій має здійснюватися з урахуванням цілей та завдань державних програм структурної переорієнтації виробництва, цільових програм міжгалузевого та галузевого розвитку, конверсії та розвитку експортного потенціалу, а також внутрішньої та зовнішньої кооперації продукції виробничо-технічного призначення, приватизації державних підприємств із залученням іноземного капіталу.

За нинішньої ситуації Україна має зміцнити свої позиції як покупець інвестицій за рахунок диверсифікації останніх, отримуючи іноземні інвестиції у вигляді технологічного обладнання, матеріалів, прав інтелектуальної власності, ноу-хау, торгових знаків, деяких інших видів цінностей. Доцільність такого варіанта дій підтверджують не тільки деякі зарубіжні спеціалісти, а й досвід окремих країн, наприклад Китаю, де закупівля та використання зарубіжних ліцензій значною мірою сприяли його економічному розвитку. На весь період проведення великомасштабних інвестиційних заходів було б доцільно створити фонд довгострокового кредитування на підприємствах, в об'єднаннях – інвестиційний фонд. Створювати такі інвестиційні фонди доцільно і в регіонах з метою використання їхніх коштів на потреби розвитку об'єктів пріоритетних галузей регіону.

Одним з економічно доцільних напрямів залучення іноземних інвестицій в Україну є поетапний перехід від імпорту невеликих партій технологічного обладнання або інших товарів виробничого призначення (з метою вивчення та освоєння ймовірного ринку збуту продукції) до створення спільних підприємств з їхньою наступною експансією на ринки за межами України.

Обов'язково слід враховувати й жорстку конкуренцію, пануючу на світових ринках техніки й технологій. Успішність таких дій залежить від їх послідовності та від проведення радикальних економічних реформ. Усі рішення щодо укладання контрактів мають приймати незалежні від держави господарські суб'єкти, підприємці, які розпоряджаються власними або позиченими ресурсами і відповідають за наслідки прийнятого рішення своїм майном. Водночас держава зобов'язана захищати вітчизняні та спільні підприємства від протекціоністських дій зарубіжних урядів. Тим більше, що в умовах глобалізації виявляється тенденція до посилення протекціонізму в міжнародній торгівлі, в тому числі і в тих галузях, де Україна могла б бути солідним світовим експортером. Такий варіант економічної стратегії, як й інші імовірні, має розглядатися в єдиному спеціальному документі

(концепції, програмі активізації інвестиційної діяльності). Погодження інтересів різних ієрархічних рівнів і господарських суб'єктів різних форм власності також потребує розробки відповідного механізму регулювання і стимулювання інвестицій.

Таким чином, інвестиції – це матеріально-фінансова основа оновлення і накопичення основного капіталу, що визначає структуру економіки, темпи її зростання і рівень конкурентоспроможності на світовому ринку. Існує два граничних підходи стосовно держаного втручання в інвестиційний процес. У першому випадку держава через виконавчі органи влади бере на себе якомога більше функцій управління: забезпечує проектно-кошторисною документацією, матеріально-технічними ресурсами та обладнанням, фінансує проект та розподіляє прибутки від інвестицій тощо. За умов України це привабливо для держаного сектора економіки. У другому випадку для інших суб'єктів інвестування держава повинна надати максимальну свободу і впливати на інвестиційний процес через податкову, амортизаційну, кредитну політику, систему пільг і санкцій. В цілому ж без об'єднання зусиль центральних, регіональних, місцевих органів влади, державного й альтернативного секторів економіки, без розширення прав і можливостей регіонів, важко розраховувати на достатньо швидке подолання інвестиційного спаду в країні, на перехід економіки в стадію економічного зростання.

РОЛЬ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ

В. П. РЕШЕТИЛО, д-р. екон. наук, проф.

зав. кафедри економічної теорії

Г. С. КАТРУША, магістр

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Процеси ринкових реформ і структурних перетворень, які відбуваються в нашій державі, вимагають значних капітальних вкладень. Питання пошуку й залучення в її господарський комплекс фінансово-матеріальних ресурсів набувають особливої актуальності, внаслідок необхідності оновлення діючих виробничих потужностей та основних фондів на більшості промислових та сільськогосподарських підприємствах, вирішення завдань впровадження новітніх технологій, освоєння нових конкурентоспроможних видів продукції, нарощування потенціалу та створення нових робочих місць.

В сучасних умовах глобалізації все більше уваги приділяється руху капіталів, зокрема процесам інвестування, які відбуваються у формі прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Кожна країна прагне залучити прямі іноземні інвестиції в свою економіку, оскільки для країни-реципієнта - це створення